

DECIZIA nr. 638 din 17 octombrie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59 alin. 1, art. 59¹ alin. 1 și alin. 3 și art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969 și ale art. 100 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul penal

EMITENT • CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 141 din 14 februarie 2018

Data intrării în vigoare 14-02-2018

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 59-60 din Codul penal din 1969 și ale art. 100 din Codul penal, excepție ridicată de Nicolae Matei în Dosarul nr. 10.049/4/2016 al Tribunalului Ilfov - Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.321D/2016.
2. La apelul nominal se constată lipsa autorului excepției. Procedura de citare este legal îndeplinită.
3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, ca neîntemeiată. Se arată că legea este clară și previzibilă, fiind interpretată, în mod unitar, de către instanțele de judecată. Se susține că, prin „existența dovezilor temeinice de îndreptare”, se înțelege participarea la activitățile educative, obținerea de recompense și lipsa sancțiunilor disciplinare, acestea fiind și criteriile care au fost aplicate în speță față de autorul excepției. Sunt invocate, totodată, elemente de drept comparat, arătându-se că în Germania, o persoană poate fi liberată condiționat dacă conduita sa, în timpul executării pedepsei, situația în care se află respectiva persoană și efectele pe care o eliberare condiționată le-ar avea asupra sa justifică dispunerea acestei forme de executare a pedepsei; în Spania, liberarea condiționată poate fi dispusă dacă persoana în cauză a avut o bună conduită și are o prognoză pozitivă în ceea ce privește reabilitarea; în fine, în Franța, liberarea condiționată poate fi dispusă dacă persoana în cauză a depus eforturi serioase, în scopul reabilitării sale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Decizia penală nr. 495/C din 9 septembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 10.049/4/2016, Tribunalul Ilfov - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 59-60 din Codul penal din 1969 și ale art. 100 din Codul penal, excepție invocată de Nicolae Matei într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate de autorul excepției împotriva unei sentințe penale, prin care a fost respinsă o cerere de liberare condiționată formulată de acesta.
5. În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că sintagma „dă dovezi temeinice de îndreptare” din cuprinsul art. 59 din Codul penal din 1969 este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, întrucât participanții la procesul penal nu cunosc criteriile după care instanțele de judecată apreciază existența dovezilor de îndreptare. Pentru acest motiv, se susține că textele criticate creează discriminare între persoanele condamnate, întrucât stabilesc condiții pentru acordarea liberării condiționate ce pot fi apreciate subiectiv de către organele judiciare care au competența de a dispune forma de executare anterior menționată. Se mai susține că textele criticate încalcă dreptul la un proces echitabil, întrucât persoanele condamnate sunt îndreptățite să cunoască cu exactitate condițiile în care pot fi liberate.
6. Tribunalul Ilfov - Secția penală apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, principiul egalității nu presupune uniformitate și, prin urmare, nici acordarea unui regim juridic similar unor persoane aflate în situații care, prin natura lor, sunt diferite.

7. Potrivit prevederilor [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), actul de sesizare a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.
8. Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se susține că textele criticate se aplică în mod egal tuturor persoanelor aflate în aceeași situație juridică. Astfel, orice persoană condamnată care dorește să fie liberată condiționat trebuie să prezinte dovezi temeinice de îndreptare, de natură a crea convingerea instanței de judecată că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate. În acest context, se arată că rolul constituțional al instanțelor de judecată este acela de a interpreta și aplica legea, iar faptul că acestea, pe baza probelor administrate, pot aprecia cu privire la situația dedusă judecății și pot dispune, în consecință, liberarea condiționată a persoanei condamnate sau, dimpotrivă, menținerea privării de libertate nu este de natură a crea situații discriminatorii, care să confere textelor criticate caracter de neconstituționalitate. Se face trimitere la jurisprudența Curții Constituționale, prin care s-a reținut că principiul egalității semnifică acordarea unui regim juridic uniform doar unor persoane aflate în situații similare.
9. Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile [art. 59](#), [art. 59¹](#) și [art. 60 din Codul penal din 1969](#) și ale [art. 100 din Codul penal](#) sunt constituționale. Se arată că reglementarea condițiilor ce trebuie îndeplinite pentru acordarea liberării condiționate sunt de competența exclusivă a legiuitorului și că textele criticate respectă principiul egalității, care, conform jurisprudenței Curții Constituționale, nu obligă la acordarea unui regim juridic similar unor persoane aflate în situații juridice diferite.
10. Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actul de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile [Constituției](#), precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

11. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor [art. 146 lit. d\) din Constituție](#), precum și ale [art. 1 alin. \(2\)](#), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate.
12. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie, conform actului de sesizare, dispozițiile [art. 59](#), [art. 59¹](#) și [art. 60 din Codul penal din 1969](#) și ale [art. 100 din Codul penal](#). Din analiza excepției de neconstituționalitate, Curtea reține însă că autorul critică, în realitate, dispozițiile [art. 59 alin. 1](#), [art. 59¹ alin. 1](#) și [alin. 3](#) și [art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969](#) și ale [art. 100 alin. \(1\) lit. d\)](#) și [alin. \(2\) din Codul penal](#), care au următorul cuprins:
- [Art. 59 alin. 1 din Codul penal din 1969](#): „1. După ce a executat cel puțin două treimi din durata pedepsei în cazul închisorii care nu depășește 10 ani sau cel puțin trei pătrimi în cazul închisorii mai mari de 10 ani, condamnatul care este stăruitor în muncă, disciplinat și dă dovezi temeinice de îndreptare, ținându-se seama și de antecedentele sale penale, poate fi liberat condiționat înainte de executarea în întregime a pedepsei”;
 - [Art. 59¹ din Codul penal din 1969](#):

1. Cel condamnat pentru săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni din culpă poate fi liberat condiționat înainte de executarea în întregime a pedepsei, după ce a executat cel puțin jumătate din durata pedepsei în cazul închisorii care nu depășește 10 ani sau cel puțin două treimi în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă îndeplinește și celelalte condiții prevăzute în [art. 59 alin. 1](#). [...]

3. În cazul în care pedeapsa ce se execută este rezultată din concursul între infracțiuni săvârșite din culpă și infracțiuni intenționate, se aplică dispozițiile [art. 59](#) [...];

- [Art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969](#):

1. Condamnatul care, din cauza stării sănătății sau din alte cauze, nu a fost niciodată folosit la muncă ori nu mai este folosit, poate fi liberat condiționat după executarea fracțiunilor de pedeapsă arătate în [art. 59](#) sau, după caz, în [art. 59¹](#), dacă dă dovezi temeinice de disciplină și de îndreptare.

2. Cei condamnați în timpul minorității, când ajung la vârsta de 18 ani, precum și condamnații trecuți de vârsta de 60 de ani pentru bărbați și de 55 de ani pentru femei, pot fi liberați condiționat, după executarea unei treimi din durata pedepsei în cazul închisorii care nu depășește 10 ani sau a unei jumătăți în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă îndeplinesc celelalte condiții prevăzute în [art. 59 alin. 1](#).

3. Persoanele prevăzute în alin. 2, condamnate pentru săvârșirea unei infracțiuni din culpă, pot fi liberate condiționat după executarea unei pătrimi din durata pedepsei în cazul închisorii care nu depășește 10 ani sau a unei treimi în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă îndeplinesc celelalte condiții prevăzute în [art. 59 alin. 1](#).

4. Dacă pedeapsa ce se execută este rezultată din concursul între infracțiuni săvârșite din culpă și infracțiuni intenționate, se aplică dispozițiile privind liberarea condiționată în cazul infracțiunilor intenționate.

– Art. 100 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul penal:

(1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă: [...]

d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

(2) În cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, se poate dispune liberarea condiționată, după executarea efectivă a jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii ce nu depășește 10 ani, sau a cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) lit. b)-d).“

13. Se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) referitor la calitatea legii, art. 16 cu privire la egalitatea în drepturi și ale art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil.

14. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, într-adevăr, legiuitorul nu definește în legislația penală sau în cea procesual penală sintagma „dovezi temeinice de îndreptare“, motiv pentru care aceasta nu poate fi înțeleasă altfel decât prin atribuirea sensului comun cuvintelor care o compun. Așa fiind, sensul expresiei „dovezi temeinice de îndreptare“ este acela de motive ce justifică concluzia legitimă a organelor judiciare că persoanele condamnate, în urma executării părților din pedepsele penale dispuse în privința lor, expres prevăzute prin textele criticate, au înțeles semnificația și gravitatea faptelor săvârșite și urmările acestora și și-au adaptat comportamentul la cerințele legale, aspect ce face posibilă liberarea lor condiționată, în condiții de siguranță pentru ceilalți membri ai societății. Prin urmare, Curtea reține că sintagma „dovezi temeinice de îndreptare“ este clară, precisă și previzibilă, permițând destinatarilor legii să își adapteze conduita la exigențele textului criticat. Pentru acest motiv, Curtea constată că prevederile art. 59 alin. 1, art. 59¹ alin. 1 și alin. 3 și art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969 și ale art. 100 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul penal sunt în acord cu dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5).

15. În ceea ce privește lăsarea la aprecierea instanțelor judecătorești a îndeplinirii condiției existenței „dovezilor temeinice de îndreptare“, în fiecare cauză în care se solicită liberarea condiționată, aceasta nu încalcă principiul egalității în drepturi, deoarece acest drept al instanței de a verifica, în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele concrete ce pot fi constatate, dacă a survenit îndreptarea conduitei persoanei condamnate, ca urmare a executării unei părți din pedeapsa penală privativă de libertate dispusă în privința sa în cadrul unui penitenciar, corespunde însuși scopului instituției liberării condiționate. Aceasta presupune acordarea, în favoarea anumitor persoane condamnate, care au executat o parte din pedepsele penale în stare de detenție, a dreptului de a executa părțile rămase din respectivele pedepse în stare de libertate, cu respectarea anumitor obligații, expres prevăzute de legiuitor, în situația îndeplinirii anumitor condiții, care sunt, de asemenea, prevăzute prin lege. Astfel, liberarea condiționată nu este un drept absolut al persoanelor condamnate, ci unul a cărui acordare depinde de îndeplinirea condițiilor anterior referite, printre care și cea criticată de autorul excepției, cerință ce nu poate fi verificată decât de către organele judiciare. Prin urmare, legiuitorul a consacrat, în acest caz, dreptul de apreciere al judecătorului cu privire la îndeplinirea condițiilor referitoare la liberarea condiționată, drept care se înscrie în marja sa de apreciere, în concreto, a situației persoanelor condamnate. Acest aspect nu este însă de natură a crea discriminare între persoanele condamnate care solicită liberarea condiționată, textele criticate aplicându-se, în mod egal, tuturor persoanelor aflate în ipoteza normelor juridice supuse controlului de constituționalitate. De altfel, o eventuală enumerare de către legiuitor, în cuprinsul textului criticat, a tuturor conduitelor ce pot duce la concluzia îndreptării persoanei condamnate, în sensul realizării scopului pedepsei penale, nu este practic posibilă.

16. În ceea ce privește pretinsa încălcare, prin dispozițiile art. 59 alin. 1, art. 59¹ alin. 1 și alin. 3 și art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969 și art. 100 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul penal, a prevederilor art. 21 alin. (3) din Constituție, acestea nu sunt aplicabile în prezenta cauză, întrucât textele criticate reglementează instituții de drept penal substanțial. Or, dreptul la un proces echitabil presupune o serie de garanții, precum egalitatea armelor, dreptul la apărare, accesul la un tribunal imparțial și caracterul contradictoriu al procedurilor, drepturi ce pot fi asigurate doar prin intermediul normelor procesuale penale.

17. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Nicolae Matei în Dosarul nr. 10.049/4/2016 al Tribunalului Ilfov - Secția penală și constată că dispozițiile art. 59 alin. 1, art. 59¹ alin. 1 și 3 și art. 60 alin. 1-4 din Codul penal din 1969 și ale art. 100 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Ilfov - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 octombrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,

Cristina Teodora Pop
